

[Justitsministeren]

mindelighed skal vare under 10 år, men i særlige tilfælde kan vare derudover.

Jeg vil gerne imødegå det, der er blevet sagt om, at vi skulle kunne undvære den sidste bestemmelse. Det er selvfølgelig rigtigt, som fremhævet af fru Grethe Fenger Møller og andre, at erhvervsudviklingen for kvindernes vedkommende har bevirket, at der ikke er behov for den årrække, der tidligere var knyttet til underholdsbidrag. Det er der ikke i en række tilfælde, men der kan være tilfælde, hvor der ud fra en retfærdighedsbetragtning, men også ud fra en vurdering af, hvordan de pågældende bliver ramt, må være en mulighed for at gå ud over de 10 år.

Der er nævnt flere eksempler. Jeg skal også gerne nævne et. Man kan tænke sig et ægtepar, der har været gift i 30 år. De pågældende har i sin tid mødt hinanden, mens de studerede. Den kvindelige part opgav studierne simpelt hen for at skaffe penge til mandens studier – og det er ikke et helt tænkt eksempel dette her, det er faktisk foregået i en række tilfælde. Den kvindelige part har måske resten af livet foruden at passe hjemmet bidraget på forskellig måde til mandens virksomhed. Hun står altså efter de 30 års ægteskab i en situation, hvor hun ikke har fået nogen uddannelse, og det skyldes, at hun i sin tid og også senere har ofret sig for manden. Jeg synes ikke, det ville være retfærdigt, hvis den mandlige part i det tilfælde, måske på et højt socialt stadi, bare kan fortsætte og hun efter 10 års forløb står uden nogen støtte af det underholdsbidrag, hun har fået hidtil. Jeg synes også på det område, at vi har valgt den moderate løsning.

I øvrigt glæder det mig, at der var så bred tilslutning til forslaget. Det tyder på, at vi ret hurtigt kan få gennemført dette lovforslag her i Folketinget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af lovforslag nr. L 37:

Forslag til lov om erhvervsskoler.

Af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder).

(Fremsat 6/10 88).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 9 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

9) Første behandling af lovforslag nr. L 38:

Forslag til lov om erhvervsuddannelser.

Af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder).

(Fremsat 6/10 88).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Klaus Hækkerup (S):

Et grundlag for Danmarks stærke internationale stilling og vores høje økonomiske levestandard har været den gode uddannelse af arbejdskraften, vi gennem mange år har præsteret i Danmark. Det skal vi fortsætte med.

Det er derfor også vigtigt, at den erhvervsuddannelsesreform, vi tager fat på behandlingen af i dag, lægger op til en tidssvarende erhvervsuddannelse, der kan give alle unge et relevant fagligt uddannelsesstilbud, når de forlader folkeskolen, og eventuelt også senere.

Det havde været ønskeligt – og efter vores mening også naturligt – hvis man i forbindelse med overvejelserne om ændring af de erhvervsfaglige grunduddannelser havde indhentet oplysninger om de unges egne vurderinger af det eksisterende uddannelsessystem. Jeg tror, at vi kunne have fået megen inspiration til fornuftige og rimelige ændringer af uddannelserne. Det kan vi næppe nå nu, men vi bør helt bestemt overveje ved fremtidige ændringer af uddannelsessystemet også at indsamle informationer om, hvad de unge, der bruger det, egentlig mener om det.

Det nye uddannelsessystem skal efter vores mening give alle unge mulighed for et – som hovedregel – 4-årigt erhvervsuddannelsesforløb, der lægger op til en efterfølgende erhvervsmæssig beskæftigelse og mulighed for videreuddan-

[Klaus Hækkerup]

nelse, altså også den fornødne studiekompetence. Uddannelsen skal bygge på vekseluddannelsesprincippet – altså skole og praktik – og de unge skal sikres en praktikplads. Deres retsstilling skal styrkes, uddannelserne skal finansieres af det offentlige, og de unge skal sikres støtte under uddannelsen. Det er de principper, der ligger til grund for Socialdemokratiets holdning.

Socialdemokratiet er på mange områder enig i det oplæg, der er givet i betænkningen vedrørende de erhvervsfaglige grunduddannelser. Det gælder om at få brede grunduddannelser, der lægger op til en senere specialisering, således at de unge ikke fra starten er bundet til en bestemt uddannelse, men bevarer muligheden for et senere valg. Herved har vi det bedste grundlag for at nedbringe de alt for høje frafaldsprocenter, der desværre også gør sig gældende inden for de faglige grunduddannelser.

Det er også vigtigt, at det uddannelsessystem, vi tilrettelægger, åbner mulighed for en hurtig og smidig tilpasning af uddannelserne til samfundsudviklingen og til erhvervsudviklingen, sådan som vi har set eksempler på, f.eks. på plastområdet.

Vi har i Socialdemokratiet som vores udgangspunkt for de fortsatte forhandlinger om lovforslaget, at man alene bruger efg-adgangsvejen. En stærk vekselvirkning mellem praktik og skoleophold giver eleverne både det teoretiske grundlag for uddannelsen og det helt væsentlige indslag af praktisk arbejde, som mange elever så stærkt ønsker sig, efter at de har forladt folkeskolen.

I betænkningen om de erhvervsfaglige grunduddannelser er der af flertallet indstillet to ligeværdige adgangsveje, nemlig enten en basisuddannelse på skolen af 40 ugers varighed eller praktikophold i en virksomhed i henhold til en uddannelsesaftale og en basisundervisning på skolen af mindst 20 ugers varighed.

Ministerens lovforslag går endnu videre og har i nogen udstrækning fulgt mindretallets forslag. Det er lidt uklart, men det ser ud, som om der nu mangler det, vi sigter imod, nemlig en klar sammenhæng i det indledende forløb af uddannelsen. Vi frygter, at det får den følge, at det bliver en kvalitativt dårligere uddannelse. Det kan vi selvfølgelig ikke drøfte til bunds i dag, og vi vil vende tilbage til det under forhandlingerne om lovforslaget.

For Socialdemokratiet er det også centralt, at en bestemmelse svarende til lærlingelovens § 1, som sikrer, at der ikke ansættes unge under 18 år til beskæftigelse med fagligt arbejde, uden at det sker i forbindelse med indgåelse af en uddannelsesaftale, opretholdes i den lov, der bliver endeligt vedtaget af Folketinget. Det er i virkeligheden for os det centrale grundlag for at sikre dansk arbejdskraft et højt fagligt stade, og vi er uforstående over for, at det er gledet ud af ministerens lovforslag.

Et af de områder, hvor vi effektivt kan fremme ligestillingen mellem mænd og kvinder, er netop på uddannelsesområdet. På arbejdsmarkedet har vi stadig i dag store forskelle med særlige mandefag og særlige kvindefag. Vi skal derfor også tilrettelægge de nye erhvervsfaglige grunduddannelser, så det bliver attraktivt for kvinderne at søge ind i de traditionelle mandefag og omvendt selvfølgelig for mændene at søge ind i de traditionelle kvindefag.

En garanti for praktikplads til de unge er helt central for os. Hvis denne form skal lykkes, og hvis den skal give de unge en følelse af, at det er meningsfyldt at gå igennem en uddannelse, skal der selvfølgelig også være en praktikplads, når de har afsluttet basisåret. Vi savner meget nogle klare bestemmelser i lovforslaget.

Vi ønsker også, at en række nye uddannelser inddrages under efg-uddannelserne, bl.a. social- og sundhedsuddannelserne, etatsuddannelserne og landmandsuddannelserne.

Højere handelseksamen og højere teknisk eksamen skal placeres stærkere i uddannelsesbilledet, og vi må snart have afklaret, hvor de skal placeres. Efter vores opfattelse bør de placeres som et led i de erhvervsfaglige grunduddannelser.

Hvis man mener det alvorligt, at der skal være to ligeværdige adgangsveje efter ministerens forslag, så skal der også sikres de unge ensartet økonomisk godtgørelse allerede fra påbegyndelsen af uddannelserne, så det ikke bliver indtægtsmuligheder eller støttemuligheder, der er afgørende for valget, men en objektiv afvejning af, hvad der uddannelsesmæssigt er bedst.

Vi så gerne, at uddannelserne blev gjort effektive, og at frafaldsprocenterne blev nedbragt, og det mål kan vi nå ved at gøre uddannelserne så attraktive, så inspirerende og så virkelighedsnære som overhovedet muligt. Samtidig skal vi selvfølgelig gøre uddannelsessyste-

[Klaus Hækkerup]

met mere overskueligt, så de unges risiko for fejlvalg nedbringes.

Fra Socialdemokratiets side lægger vi også afgørende vægt på, at elevdemokratiet styrkes. Vi ønsker, at skolernes styrelsesbestemmelser udbygges med en lovsikret elevrepræsentation i bestyrelserne.

Det er også af den største vigtighed, at den erfaring, lærere og ledere på handelsskoler og tekniske skoler har, fortsat inddrages i overvejelserne på lige fod med andre synspunkter. Vi finder derfor, at disse grupper bør sikres selvstændig og fuldgyldig repræsentation både i Erhvervsuddannelsesrådet og i skolernes bestyrelser.

Undervisningen, der skal foregå på skolerne, skal være tilrettelagt, så den følger med i den aktuelle udvikling inden for de faglige områder, og med den stigende hastighed, som udviklingen i vort samfund har, er det vigtigt, at også de almene fag tilgodeses, således at vi har en løbende integration af de fagspecifikke fag og de almene fag.

Samtidig er det vigtigt, at uddannelserne ikke i for høj grad får et skolepræg. Mange unge vælger den erhvervsfaglige grunduddannelse, netop fordi de ønsker at komme væk fra det boglige og over til det praktisk orienterede.

Der er mange, der snakker om, at erhvervsuddannelserne skal synliggøres, og det formulerer de som »et godt alternativ til gymnasiet«. Det er en nedvurdering af de erhvervsfaglige uddannelser. Efter Socialdemokratiets opfattelse er de erhvervsfaglige uddannelser i sig selv et væsentligt gode for samfundet, og de bør være lige så attraktive, lige så pædagogisk spændende og lige så socialt værdsatte som gymnasieuddannelserne.

For os er de erhvervsfaglige uddannelser ikke et alternativ til gymnasiet. For os er de ligeværdige tilbud, der gives de unge, der af den ene eller af den anden grund foretrækker en erhvervsfaglig uddannelse med henblik på en senere faglig beskæftigelse.

Lovgivningen lægger også op til en reform af bestemmelserne om erhvervsskolerne. Vi er fra Socialdemokratiets side ikke modstandere af en større decentralisering, men vi lægger vægt på, at der er sammenhæng i uddannelsesstilbudene, så der på landsbasis sikres udbud af uddannelser, som den enkelte skoles opland er for lille til at bære. Det er den eneste måde, vi kan

sikre oprettelsen og opretholdelsen af de helt specialiserede fagområder, som er nødvendige for at sikre et alsidigt uddannelsesstilbud, bl.a. af hensyn til erhvervslivets behov.

Vi lægger også vægt på, at der sker en geografisk spredning af uddannelsesstilbudene, så det sikres, at eleverne som hovedregel ikke er nødt til at forlade deres hjemegn for at få en erhvervsfaglig grunduddannelse. Også af egnudviklingsmæssige grunde finder vi, at en vis spredning kan være ønskelig.

Det er nu tredje gang, vi har første behandling af forslag til lov om erhvervsuddannelser m.v. Vi vil derfor gerne nå til en afklaring helst inden årets udgang, i hvert fald inden folketingsårets slutning.

Når reformen af erhvervsuddannelserne er vedtaget, er det vigtigt, at der også sker en fornuftig indkøring af reformen. Jeg må sige til ministeren, at de nedskæringer på 2 og 3 pct. af lønsumsudgifterne, som regeringen har gennemført i år og til næste år, og specielt den måde, de er blevet gennemført på, helt bestemt ikke har fremmet medarbejdernes og elevernes engagement og entusiasme.

Derfor er det vigtigt, at vi fra politisk hold markerer en vilje til at give erhvervsuddannelserne en god start. Til det formål forestiller vi os fra Socialdemokratiets side afsat et beløb f.eks. i en 3-årig periode til finansiering af omlægningen af de nye ting, der skal indføres, og inspirere og sætte gang i de erhvervsfaglige grunduddannelser, når reformen er gennemført.

Vi forestiller os, at beløbet bortfalder, når omlægningen er tilendebragt. Den ændring, der her lægges op til, skulle gerne give et stabilt og alment accepteret grundlag for de næste års erhvervsuddannelser. Det forudsætter åbenhed over for de mange synspunkter, bl.a. arbejdsmarkedets parter har givet udtryk for, og det forudsætter også et bredt politisk flertal for reformen.

Vi er fra Socialdemokratiets side parat til at indgå i en konstruktiv drøftelse af lovforslagene. Vi ser frem til positive forhandlinger om de fremsatte lovforslag med henblik på at sikre de unge den bedst mulige faglige grunduddannelse og dermed give både dem og Danmark de bedste muligheder for at klare fremtidens krav og de udfordringer, som bl.a. EF's indre marked stiller os over for.

Kirkegaard (KF):

Som bekendt er der tale om genfremstillinger af forslag fra sidste samling, og jeg kan derfor primært henvise til de synspunkter, som vi gjorde rede for i sidste folketingssamling, og nøjes med nogle ganske få supplerende bemærkninger.

Vi er naturligvis opmærksom på, at forslagene ikke er 100 pct. identiske med de forslag, vi behandlede i sidste samling, og vi er derfor indstillet på, at de ændringer, der er i forhold til sidste samling, skal underkastes en nøje undersøgelse under udvalgsbehandlingen.

Jeg vil i øvrigt gerne understrege betydningen af de forslag, vi behandler her. Det er en meget, meget stor del af den danske ungdom der kommer igennem de erhvervsrettede faglige grunduddannelser. Det er det i øjeblikket, og det vil det også være fremover. Der er altså rigtig mange unge, der bliver berørt af dette her, og det er selvfølgelig det centrale. Men der er også mange undervisere, og her tænker jeg ikke kun på lærerne på handelsskoler og på tekniske skoler, men også på de mange i erhvervslivet, som bidrager til undervisningens gennemførelse, og det er både arbejdsgivere og arbejdstagere.

Det er altså virkelig centrale lovforslag, vi her har til behandling. Måske burde vi i Folketinget interessere os noget mere for de erhvervsrettede uddannelser i forhold til de almene ungdomsuddannelser. Når jeg tænker tilbage på, hvad vi ofrede af tid, kræfter og energi under behandlingen af forslaget til en ny gymnasiereform, må jeg sige, at dette sammenlignet hermed ser ud til at få en meget, meget hurtig behandling i Folketinget. Det gør ikke noget, hvis behandlingen i øvrigt er grundig, men hvis det er et udtryk for, at vi interesserer os forholdsvist mere for det almene gymnasium end for, hvad der sker på erhvervsskolerne, så er det meget betænkeligt.

Der foreligger et grundigt forarbejde i Lars Nordskov Nielsen-udvalgets betænkning; vi kom også ganske langt under udvalgsbehandlingen i foråret, og det skulle kunne give anledning til, at vi kan opfylde det ønske, hr. Klaus Hækkerup fremsatte, og som jeg er ganske enig i. Vi bør finde frem til en hurtig afklaring, og vi ser fra Det Konservative Folkepartis side meget gerne, at denne afklaring kommer inden jul.

Vi vil bidrage til en grundig udvalgsbehandling, men altså også satse på en hurtig udvalgsbehandling, så vi kan få disse ting bragt på plads.

Aage Frandsen (SF):

Jeg kan være enig med de to foregående ordførere i, at det er en meget vigtig lovgivning, vi har her. Den er også langt, langt mere kompliceret, når man drager sammenligning med gymnasielovgivningen, fordi der er så mange forskellige forhold, man skal tage hensyn til, forhold, som er meget mere komplicerede og meget mere forskelligartede, end når det drejer sig om gymnasiet.

Uanset hvad vi siger af pæne ord om, at vi prioriterer dette højere, end vi prioriterer måske gymnasielovgivningen, tror jeg ikke, man kan komme uden om, at der stadig væk er en tilbøjelighed til, at man ofrer mere tid på de mere boglige uddannelser, også her i Folketinget. Det hænger måske noget sammen med, hvordan folketingsmedlemmerne er rekrutteret, og hvilken baggrund de har, og dermed også hvilken erfaringsverden de har.

Der er jo tale om en stort set uændret fremsættelse i forhold til det, vi så i foråret. De ændringer, der er kommet, vil jeg ikke kalde til det bedre, men det kan jeg vende tilbage til; ellers må vi se på det under udvalgsbehandlingen. Det betyder så, at det i princippet bliver de samme synspunkter, jeg gav udtryk for i foråret, som jeg her giver udtryk for på SF's vegne.

Vi er i SF tilhængere af, at man får en estrengt uddannelse inden for erhvervsuddannelserne. Derfor er vi modstandere af mesterlærens bevarelse, og det betyder, at den model, som er fremlagt af ministeren, er vi ikke tilhængere af.

Vi er heller ikke tilhængere af, at man laver en mesterlære i reformeret udgave, sådan som man kan sige at praktikvejen som indgangsvej er udtryk for. Uanset at der er tale om en forbedret udgave, mener vi ikke, det er tilstrækkeligt, når det drejer sig om at få reformeret mesterlæren, men der er klart tale om, at mesterlæren er blevet bedre i det her lovforslag.

Når man til gengæld ser på, hvad der skal ske med efg-uddannelserne, må man sige, at der er tale om forringelser, og man må spørge, hvad der er tilbage af de oprindelige intentioner med efg-uddannelserne, hvis dette lovforslag bliver gennemført i uændret form.

[Aage Frandsen]

Men selv om vi er tilhængere af en anden model end den, ministeren har lagt frem, betyder det ingenlunde, at vi synes, det er godt nok, som det er i øjeblikket. Vi mener, det er vigtigt, at mange unge føler sig tiltrukket af efg-uddannelserne, sådan at vi undgår en restgruppe, der ikke får nogen erhvervsuddannelse. Derfor er vi også enige i den tankegang, der ligger i forslaget, at undervisningen inden for erhvervsuddannelserne skal være mere helhedsorienteret, end det er tilfældet i dag, og at de almene fag skal integreres i uddannelserne. Det er vigtigt, at uddannelsen ikke får skolepræg.

Netop når vi er modstandere af mesterlæren, er det vigtigt at understrege disse ting, fordi mange unge, som starter på uddannelsen i dag, holder op, og det er tegn på, at uddannelsen ikke er tilstrækkelig god til at tiltrække de unge. Det almene element i uddannelsen er vigtigt, det vil vi gerne understrege meget stærkt, men det skal indgå som en naturlig del af uddannelsen og ikke optræde som isolerede fag, sådan som der har været en tendens til i uddannelserne på efg inden for de tekniske skoler.

Vor kritik mod de fremsatte forslag bliver forstærket af, at den lighed med hensyn til to indgangsveje, der oprindeligt var tale om i Nordskov Nielsen-udvalgets betænkning, er der ikke tale om længere.

Der er tale om ulighed på to områder, for det første med hensyn til økonomien. De unge, der vælger praktikindgangsvejen, har en bedre økonomi end de andre unge. For det andet er der tale om ulighed med hensyn til at sikre sig uddannelse, og man må sige, at erfaringerne for efg-eleverne med hensyn til at få praktikplads ikke er for gode, og man kan godt spørge, hvad de løfter, der ligger i lovforslaget, er værd, når man tænker på de erfaringer, vi har, at der hvert år er adskillige tusinde unge, der ikke får praktikplads.

Vi finder det også forkert, at unge alt for tidligt skal vælge fag, sådan som det jo er tilfældet, hvis de tager praktikvejen. Vi mener, det er vigtigt, at der sker en grundig orientering om forskellige erhvervsuddannelser, inden man vælger fag. Og hvis man ønsker – det mener vi er utrolig vigtigt – at nedbryde de kønsspecifikke fagvalg, sådan som vi kender det i dag, er det meget vigtigt, at man får en orientering om forskellige uddannelser, inden man starter. I den forbindelse er praktikindgangsvejen klart

uhensigtsmæssig, fordi de unge dermed tvinges – enten fordi de måske ikke kender andet, eller fordi det var den eneste mulighed, der var – til at vælge et bestemt fag i en meget ung alder. Derfor kan det være, de fortryder det senere hen, og det betyder i mange tilfælde, at piger vælger pigefag.

De eneste tilfælde, hvor det efter vores opfattelse er nødvendigt at sige, at dér skal der være meget stor fleksibilitet, er, når det drejer sig om personer, der er lidt ældre og har erhvervs erfaring. Her er det helt nødvendigt at sige, at her duer en traditionel efg-uddannelse ikke. Det gælder specielt kvinder med en vis erhvervs erfaring. Det er helt håbløst, hvis man siger, at de skal gennemføre et normalt uddannelsesforløb, som de unge skal gennemføre. Dér kan vi formentlig ikke være uenige med ministeren. Jeg vil meget stærkt understrege, at når vi ellers går ind for en enstrengt efg-uddannelse, så skal det altså ikke gælde, når det drejer sig om voksne med erhvervs erfaring.

Vi er også tilhængere af det, som ligger i lovforslaget, og som gælder i et vist omfang i forvejen: rammestyring. Men vi vil godt vurdere de konkrete forslag nøjere, ikke mindst på baggrund af de erfaringer, vi har haft i det sidste halve års tid, med hvordan ministeren tackler situationer i forbindelse med økonomiske besparelser.

Det nytter ikke ret meget at sige, at der skal være rammestyring, hvis rammestyringen består i, at der midt i et skoleår bare bliver givet besked om, at nu skal man så skære ned. Man kan spørge, hvilke muligheder man har for at være med til at styre, når der i virkeligheden er så snævre rammer på det tidspunkt. Derfor er det nødvendigt at vurdere de gode intentioner med rammestyringen i forhold til virkeligheden, ikke mindst den virkelighed, vi har set ministeren forholde sig til.

Vi er i SF klare tilhængere af, at både brugere og ansatte inden for de erhvervsfaglige grunduddannelser skal have betydelig indflydelse på indholdet af uddannelserne, men i høj grad også på skolernes drift. Brugere, forstået som Dansk Arbejdsgiverforening og LO, er godt repræsenteret, når det drejer sig om indflydelse på uddannelserne, også med hensyn til skolerens drift.

Derimod er den indflydelse, som de ansatte og lærlingene har, uhyre begrænset, og efter vo-

[Aage Frandsen]

res opfattelse er det ganske utilfredsstillende og i klar modstrid med de tanker om demokrati, som trods alt burde være gældende i vort samfund. Specielt må man sige, at på erhvervsuddannelsesområdet er demokratiet endnu mere tilbagestående i forhold til andre uddannelser. Det, at man f.eks. ikke har lærerråd på de tekniske skoler, må forekomme som en anakronisme, noget, der hører fortiden til, når man trods alt har haft det i mange år andre steder.

Det er også svært at forstå den ændring, ministeren vil foretage i loven om erhvervsuddannelser, som indebærer, at de ansattes organisationer nu ikke længere skal være medlemmer af Erhvervsuddannelsesrådet. De skal kun være tilforordnede. Det må jo så betyde, at de ikke har stemmeret, og det betyder i praksis, at de ikke kan være sikre på, at deres synspunkter i tilstrækkelig grad bliver meddelt udadtil, fordi deres synspunkter jo nok heller ikke bliver ført til referat. Det er en af de ændringer, ministeren vil lade foretage.

Jeg ved ikke, hvad der ligger til grund for det. De har godt nok fået to pladser som tilforordnede, hvor der før kun var én som medlem, men hvilken tankegang ligger bag det? Det ved jeg ikke. Det fremgår ikke af bemærkningerne.

Men uanset at vi mener, at praktikvejen ikke burde eksistere, og uanset at vi mener, at lærere og lærlinge ikke har tilstrækkelig indflydelse, vil vi godt gå ind i drøftelser med henblik på at få gennemført forbedringer og for at få skabt større lighed mellem de to indgangsveje. Sådan som forslaget ser ud nu, er der efter vores opfattelse tale om en forringelse i forhold til det nuværende på en række områder, men der er også tale om forbedringer.

Men selv om der altså bliver opretholdt to indgangsveje – det lå også i Nordskov Nielsen-udvalgets betænkning – så mener vi godt, at man kan få lavet en uddannelsesreform, som klart ville være en forbedring i forhold til det nuværende. Derfor har vi ikke opgivet håbet om at kunne påvirke indholdet af forslaget med henblik på, at også vi kan være med til at stemme for forslaget til sin tid. Sådan som det er nu, ligger det lidt tungt.

Inge Dahl-Sørensen (V):

Disse lovforslag om erhvervsuddannelserne og erhvervsskolerne var til første behandling den 2. marts i år, men blev på grund af valget ikke færdigbehandlet.

Jeg vil gerne henvise til, hvad vi i Venstre dengang fremførte, nemlig nødvendigheden af, at uddannelsessystemet er nemt at gå til og nemt at finde rundt i, at det giver erhvervskompetence, men også personlig udvikling, og at der er afstignings- og omstigningsmuligheder. Det er også vigtigt, at uddannelserne tilrettelægges i så tæt samarbejde med de lokale områder og i så stor overensstemmelse med aftagerens ønsker og behov som muligt. Det er nødvendigt, at uddannelserne i sig selv har indbygget et incitament til fornyelse og udvikling, sådan at uddannelserne til stadighed kan føles vedkommende og nutidige for dem, der skal bruge dem.

Venstre genfinder disse principper i undervisningsministerens forslag til reform af de grundlæggende erhvervsuddannelser, og vi hilser derfor begge forslag meget velkommen, fordi vi med dem vil give de unge en uddannelse, der har den nødvendige faglige bredde.

Vi er i Venstre tilfredse med, at mesterlæren og efg nu samles i et fælles system.

Med disse ord anbefaler jeg lovforslagene til hurtig og velvillig behandling i udvalget.

Pia Dahl (FP):

Der er med disse lovforslag tale om en styrkelse af de erhvervsuddannelser, vi har, og dermed en styrkelse af det erhvervsrettede, vi som samfund må se som en meget vigtig del af vores uddannelsessystem, nemlig at skabe uddannede unge mennesker, som er rettet mod vores erhvervsliv. Den snævre sammenhæng mellem virksomheder og erhvervsuddannelser er, set med Fremskridtspartiets øjne, en meget vigtig del, og jeg vil give hr. Kirkegaard ret, når han siger, at vi skal satse på og arbejde grundigt med disse ting.

Der er ydermere tale om en forenkling, og at vi skaber valgmuligheder, altså at vi skaber fleksibilitet i uddannelserne såvel for eleverne som for virksomhederne.

Alt i alt må vi i Fremskridtspartiet konkludere, at disse forslag trækker i den rigtige retning, og dermed er det et fremskridt.

Marianne Jelved (RV):

I Det Radikale Venstre er vi tilfredse med, at lovforslagene genfremsættes, og vi håber, at vi denne gang når at få dem vedtaget, inden der bliver valg igen.

[Marianne Jelved]

Vi finder, at der er stort behov for fornyelse på det her område, og jeg vil lige nævne nogle af de ting, som er centrale for Det Radikale Venstre: Vi får et mere overskueligt uddannelsessystem i erhvervsuddannelserne. Vi får mulighed for en høj grad af fleksibilitet og udvikling. Vi får mulighed for, at man lokalt kan tilpasse uddannelserne efter lokale behov og ønsker, og vi lægger i særlig grad vægt på, at der er mere end én indgangsvej.

Vi har haft et uddannelsesboom i dette land, der er betalt af alle skatteydere – jeg understreger: af alle – men i realiteten bruges det kun af $\frac{2}{3}$ af skatteyderne. $\frac{1}{3}$ får faktisk ikke del i dette så udmærkede uddannelsesboom, og det er et alvorligt problem, ikke kun for Det Radikale Venstres uddannelsespolitik, men for samfundet som helhed.

Der er unge, der går ud af folkeskolen, som absolut ikke er motiveret for videre uddannelse på en institution, en skole eller noget, der bare ligner en skole. Det kan vi ikke tillade os at overse. Derfor kunne jeg godt ønske mig, at SF f.eks. gjorde rede for, hvordan de vil løse den problematik, for det handler ikke om få unge. Det handler faktisk om mange.

Det er et problem, der muligvis har sin rod i den utrolig boglige folkeskole, vi har. Men folkeskolen er i udvikling, og det er ikke den, der er til behandling i dag.

Det er Det Radikale Venstres helt klare opfattelse, at vi skal have flere indgangsveje til erhvervsuddannelserne for at tilgodese de elever, der har brug for noget andet end en ny skoleliggende uddannelse. Vi har pligt til at tilrettelægge uddannelserne, således at alle får en mulighed, der giver erhvervskompetence. Det gælder ikke kun det, vi kalder de normale unge. Det gælder også de handicappede og de sent udviklede. Jeg kunne have lyst til at bede undervisningsministeren uddybe – måske ikke i dag, men så mens vi behandler lovforslagene – hvordan vi tilgodeser disse grupper i erhvervsuddannelserne.

Der er fri adgang til gymnasieuddannelserne, siger vi, i hvert fald når man er erklæret egnede af folkeskolen. Og så er man sikret en 3-årig afsluttet ungdomsuddannelse. Det bør være et mål, at den samme mulighed er til stede i erhvervsuddannelserne. Der ligger en kolossal forpligtelse på erhvervsskolernes lokalområder til at skaffe de nødvendige praktikpladser. Det

er også en egnsopgave. Det er på tide, at befolkningen, ikke mindst erhvervslivet og fagforeningerne, erkender, at opgaverne i dette samfund ikke kun løses af det offentlige eller af Folketinget.

Der sker med disse lovforslag en decentralisering, og det betyder, at kompetence og ansvar kommer ud i lokalområderne. Må vi så også se, at man i lokalområderne lever op til disse krav og forventninger!

Der kommer fremover til at stå flere tomme folkeskoler. Jeg har lovet min folketingsgruppe at gøre ministeren opmærksom på, at man i stedet for at give store statstilskud til at bygge nye erhvervsskoler bør kigge på, om man kan bruge de folkeskoler rundt omkring, som muligvis kommer til at stå tomme, til en udbygning af erhvervsuddannelsen i lokalområderne.

Der er i lovforslagene givet mulighed for, at der kan etableres nye erhvervsuddannelser. Her skal jeg spørge ministeren, hvordan sagen står med hensyn til social- og sundhedsuddannelserne. Er de en del af de nye muligheder?

Til sidst vil jeg luften en tanke om det, vi i vores omgangskreds kalder socialministerens unge bistandsklienter, som vi gerne så fik en jobgaranti. Kunne man forestille sig en mulighed for at kombinere en sådan jobgaranti med, jeg havde nær sagt begyndende timer i erhvervsuddannelserne, så man ad den vej fik skabt en motivation til, at de unge fik en bedre mulighed for at komme ind i erhvervsuddannelserne, de af dem i hvert fald, der er mulighed for?

Bente Juncker (CD):

Som det ganske rigtigt er blevet sagt af flere ordførere, er det her jo en genfremsættelse, og jeg skal henvise til, hvad jeg sagde ved førstebehandling her i Tinget.

Jeg ønsker ligesom fru Marianne Jelved, at disse lovforslag bliver vedtaget, inden vi får et folketingsvalg igen. Det er rigtigt, at vi gjorde ganske meget ud af gymnasiet, og det er i hvert tilfælde lige så vigtigt, at vi får en god erhvervsuddannelse på plads.

Forslaget er ikke helt identisk med det, undervisningsministeren fremsatte i marts måned. Der er nogle enkelte ting i det, jeg vil pege på, og nogle enkelte ting, som jeg mener undervisningsministeren har glemt. Hvis det er en forglemmelse, regner jeg selvfølgelig med, at undervisningsministeren vil komme med et ændringsforslag; ellers vil jeg gøre det.

[Bente Juncker]

Det drejer sig for det første om, som nogle har nævnt det, at handelsskolelærere og forstandere ikke er fuldgyldige medlemmer af Erhvervsuddannelsesrådet. Det ønsker vi sådan set.

Den anden ting, vi er betænkelige ved, er det, ministeren kalder mål- og rammestyrelse i forslaget. Jeg ønsker stadig væk, at erhvervsuddannelserne er ens landet over, altså at de har de samme undervisningsplaner på landsplan, men at de f.eks. kan vælge nogle af fagene ud. Til det brug kunne jeg tænke mig, at der blev nedsat et initiativ- og koordinationsudvalg, der fastlægger alt dette på handelsskoleområdet. Et sådant udvalg kunne også tage noget fornyelse med i billedet, det sker der ikke spor ved, og noget fornyelse i uddannelserne skal vi vel også have hen ad vejen.

Jeg kan sige, at vi vil arbejde grundigt med disse ting i udvalget, men ellers vil vi tilsiige en hurtig behandling.

Lysholm Christensen (KRF):

Kristeligt Folkeparti finder, at det foreliggende lovforslag er overskueligt og dynamisk i forhold til det behov, erhvervslivet har i relation til rekruttering af nye medarbejdere i de kommende år.

Problemerne omkring mesterlæren og efg-systemet har efter vores mening fundet en fornuftig løsning i dette lovforslag. Vi lægger vægt på, at erhvervsskolerne får større frihed og dermed mere ansvar, bl.a. i relation til lokale behov.

Når det gælder handelsskolerne og deres bestyrelser, hilser vi med glæde, at de lokale handelsstandsforeninger efter forslaget har mulighed for at blive repræsenteret i de lokale bestyrelser.

Kristeligt Folkeparti finder det endvidere vigtigt, at man sikrer sig en fornuftig sammensætning af Erhvervsuddannelsesrådet, således at Dansk Arbejdsgiverforenings repræsentation også omfatter Håndværksrådet, Det Danske Handelskammer og en fællesrepræsentation som Hovedorganisationen for Arbejdsledere og Tekniske Funktionærer i Danmark. Jeg vil gerne i den forbindelse spørge ministeren, om Dansk Arbejdsgiverforening, når den skal udpege repræsentation her, har vetoret over for de nævnte hovedorganisationers repræsentanter.

I øvrigt skal Kristeligt Folkeparti anbefale forslagene til hurtig behandling.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Svaret på det sidste spørgsmål er, at begge har vetoret.

Jeg vil gerne takke meget for disse konstruktive indlæg. Der har været en række spørgsmål, som vedrører emner, vi også har drøftet i foråret. Der er heldigvis ikke blevet rejst en hel masse nye problemer i forhold til i foråret, og derfor ser jeg frem til, at vi kan blive færdige i løbet af en måneds tid og få hele lovkomplekset ekspederet ud af dette hus før jul. Det vil jeg i hvert fald gøre alt hvad jeg kan for at bidrage til.

Dermed har jeg ikke sagt, at de spørgsmål, der er rejst, ikke er uhyre vigtige, især dette med praktikpladsproblemet. Det forstår jeg godt at flere ordførere er optaget af. Hvis man siger, at nu skal ministeren skaffe nogle flere praktikpladser, så siger man: Nu skal ministeren gå ud og sætte de faglige udvalg fra bestillingen og sige, at de og de og de virksomheder vil jeg have godkendt til praktikpladser. Det er i hvert fald en af de måder, hvorpå ministeren kan skaffe nogle flere praktikpladser.

Men skal vi virkelig gøre det? Skulle vi ikke i stedet for prøve at fastholde arbejdsmarkedets parter på deres ansvar? Det er jo dem, der har brug for at rekruttere medarbejdere og kolleger til virksomhederne. Det er dem, der kommer til at lide nød, hvis de ikke skaffer praktikpladser nok. Det er dem, der bliver skyld i, at alt for mange ender i blindgyder, hvis ikke man skaffer praktikpladser nok.

Jeg ved, at både LO og DA er meget optaget af denne problemstilling. De fører kampagner, og de har planlagt yderligere kampagner. Det er svært i denne vinter, hvor beskæftigelsen falder, men hvis man nu skal se det positive i det, så må man sige, at på trods af den stagnation, vi har haft, er det forbøffende, at faldet i lære- og praktikpladstallet ikke er blevet større. Det skal ikke være en sovepude. Det er bare en trøst, jeg godt ville have lov at nævne. I virkeligheden går det betydelig bedre, end man kunne have frygtet.

Men lad os drøfte det. Det kan være, der er nogle ting, vi kan gøre. Jeg vil også godt fortælle udvalget om et par foranstaltninger, vi har

[Undervisnings- og forskningsministeren]

overvejet på dette felt. Jeg er helt åben over for en drøftelse, men advarer imod begrebet praktikpladsgaranti. Det lyder smukt, men hvis vi gennemfører det, kan det i hvert fald ikke forenes med det faglige selvstyre, som en række partier her i Tinget lægger megen vægt på.

Det er i øvrigt det samme, der er anledning til, at jeg har svært ved at stå her og løse problemet med lærere og elever. Enten skal der være paritet, eller også må vi forlade pariteten. Det tror jeg jeg må have ret i. Jeg synes, at vi skal prøve at fastholde pariteten; ellers må vi åbent og ærligt sige: Nu går vi væk fra pariteten. Der er nogle andre ting, vi måske skulle se på ved samme lejlighed. Man kan ikke råbe på paritet i visse sammenhænge og i andre sammenhænge sige: Nå nej, det skal for resten ikke gælde dér og dér. Jeg ser godt problemet. Lad os tale om det.

Jeg kunne godt nævne en lang række meldinger, jeg er meget glad for, men jeg tror, formanden gerne snart vil have middagspause. Derfor vil jeg slutte med at sige tak for de konstruktive indlæg, tak for, at der ikke bliver rejst en række nye problemer i forhold til foråret. Det lover godt for, at vi kan få lovforslagene ekspederet ud af Tinget senest til jul.

Klaus Hækkerup (S):

Det er bare en kort bemærkning om praktikpladsproblemet. Ministeren siger, at vi, hvis vi griber ind, vil sætte de faglige udvalg fra bestillingen, og fru Marianne Jelved snakker om, at nu skal vi decentralisere, og så skal vi passe på ikke at blande os. Vel skal vi decentralisere, men samtidig med at vi decentraliserer og lægger opgaver ud, skal vi give dem, vi decentraliserer til, nogle styringsmuligheder; så de kan løse opgaverne.

Jeg er enig med ministeren i, at de faglige udvalg har gjort et stort arbejde, varierende fra fagområde til fagområde, må man sige, men der kan lægges moralsk tryk på de andre fagområder for at få dem til at arbejde effektivt. Det synes jeg er al ære værd, men vi må sige, at selv om de har gjort et stort arbejde, så står vi stadig med et betydeligt praktikpladsproblem. Vi har stadig på dette område et betydeligt frafald. Det er i sit udgangspunkt måske knap så stort, som fru Marianne Jelved skitserede det, men når det bliver det til sidst, er det, fordi vi undervejs i uddannelsesforløbet har et stort frafald,

og et af de store frafaldspunkter er netop dér, hvor vi mangler praktikpladser.

Derfor kunne man måske give ministeren en bemyndigelse til at gøre – jeg var lige ved at sige – et eller andet ondt, hvis der ikke blev skaffet praktikpladser nok, men altså en bemyndigelse til at sætte nogle foranstaltninger i værk og i virkeligheden bruge dem til at sige til de faglige udvalg, man har decentraliseret til, at hvis ikke de selv gør det, vil man tage andre bestemmelser og ligesom have dem i baghånden. Husk eventuelt også at overveje at give dem nogle muligheder for at løse opgaven.

Aage Frandsen (SF):

Med hensyn til praktikpladser vel jeg spørge ministeren: Hvad med en model, der gik ud på, at alle virksomheder skulle bidrage til betalingen, uanset om de modtog praktikelever? Hvis man så sagde, at de virksomheder, som tager praktikelever, slipper for at betale den udgift, som de har bidraget til i forvejen, så kommer pengene af en slags pulje. På den måde vil de virksomheder, som modtager praktikelever, få en økonomisk lille gevinst, og de, der ikke gør det, straffer vi økonomisk.

Jeg ved, ministeren mere er tilhænger af forskellige former for gulerødder og pisk end bureaukratiske regler, og dette var måske sådan en slags markedsmekanisme, som man kunne bruge på dette område. Det behøver ikke altid at være af det onde – selv om det er det tit.

Så forstår jeg det sådan, at ministeren er tilhænger af pariteten, og det vil sige pariteten mellem elever og lærere med hensyn til indflydelse, og det behøver jo ikke kun at være, at de ingenting får. Det kunne jo også være, at begge parter fik noget.

Med hensyn til fru Marianne Jelveds bemærkninger om vores manglende evne til at løse restgruppeproblemet – måske fordi vi ikke ville bevare mesterlæren – må man sige, at vi i dag har både restgruppeproblemet og sandelig også mesterlæren. Så det er altså heller ikke løsningen.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Hr. Klaus Hækkerup ønskede, at ministeren eventuelt kunne få en bemyndigelse til at gøre et eller andet slemt, hvis ikke der blev pladser nok. Det vil jeg naturligvis ikke afvise, før jeg

[Undervisnings- og forskningsministeren]

ser, hvad det er for noget slemt, hr. Klaus Hækkerup mener ministeren i givet fald skulle gøre.

Det kan være, at et af forslagene minder om det, som hr. Aage Frandsen var fremme med, nemlig en bemyndigelse til at kunne lægge nogle udgifter på dem, der ikke tager lærlinge og elever, og til gengæld give disse penge til dem, der tager lærlinge og elever, i form af, at man kunne betale en del af deres udgifter.

Man skal aldrig udlægge noget på forhånd. Jeg vil bare godt gøre opmærksom på, at vores praktikpladstilskud tilsyneladende kun havde meget ringe virkning. Det er også blevet bekræftet af, at arbejdsmarkedets parter for kort tid siden satte begyndelseslønningerne meget kraftigt op, på trods af at de var i en situation, hvor de vidste, at der manglede lære- og praktikpladser. Derfor er jeg ikke så varm på, at vi nu skal lade nogle andre betale deres lønninger. Det er faktisk dem selv, der har bestemt, hvad det udgiftsniveau skulle være, og jeg er lidt ked af så at komme og lappe på det bagefter. Men lad os se på det. Jeg vil ikke på forhånd udelukke noget som helst.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.15.

Mødet udsat kl. 12.05

Mødet genoptaget kl. 13.15

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Første behandling af lovforslag nr. L 39:

Forslag til lov om tilmeldingsgebyr ved ungdomsuddannelser og videregående uddannelser.

Af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder).

(Fremsat 6/10 88).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Pernille Forchhammer (S):

Det kan nok ikke komme som nogen særlig stor overraskelse hverken for ministeren eller for det øvrige Ting, at Socialdemokratiet i dag blankt vil afvise dette forslag om tilmeldingsgebyr ved ungdomsuddannelser og videregående uddannelser.

Efter vores opfattelse kan forslaget kun betragtes som indførelse af en ekstra skat på uddannelse, som et alvorligt brud på princippet om alles ret til uddannelse og endelig på princippet om uddannelse som en samfundsinvestering, som en samfunds nødvendighed.

Vi synes, det er ufatteligt, at en undervisningsminister, den person, som burde være uddannelsernes og forskningens forsvarer, fremkommer med et sådant forslag i en tid, hvor det indre marked stiller øgede krav til uddannelse, hvor erhvervslivet skriger på veluddannet arbejdskraft, og hvor vi overalt i uddannelsessystemet, i socialvæsenet og på arbejdsmarkedet kæmper for at få den store del af ungdommen, som i dag ikke får nogen uddannelse, i første omgang til at blive inden for uddannelsessystemet. Hvis det så mislykkes, så bruger vi ressourcer på at forsøge at få dem tilbage enten i uddannelsessystemet eller ind på arbejdsmarkedet inden for nogle områder, hvor der er fast beskæftigelse.

Ungdommen kan i dag ikke undvære en ungdomsuddannelse. Det almene niveau og det almene krav er steget og er fortsat stigende, og det er vores opfattelse, at ministeren skulle bruge sine kræfter på at få ungdommen til at fuldføre ungdomsuddannelserne i stedet for at lægge både økonomiske og psykologiske barrierer ind.

Desuden er det Socialdemokratiets opfattelse, at der mangler klar dokumentation bag den argumentation, som man anvender i bemærkningerne. Hvor stort et antal elever møder ikke op? Hvorfor møder de ikke op? Er der nogen analyser på det? Er det, fordi de har opnået en læreplads eller har fået arbejde i mellemtiden?